

An aerial photograph of a wetland landscape. A dark, winding river flows through the scene, surrounded by various types of vegetation. Some areas are covered in dense, brownish-green reeds or marsh grass, while other parts have more lush green trees and shrubs. The river meanders from the top right towards the bottom right, with a larger, more irregularly shaped water body on the left side.

Følgegruppe for Grøn Trepert

19. maj 2025

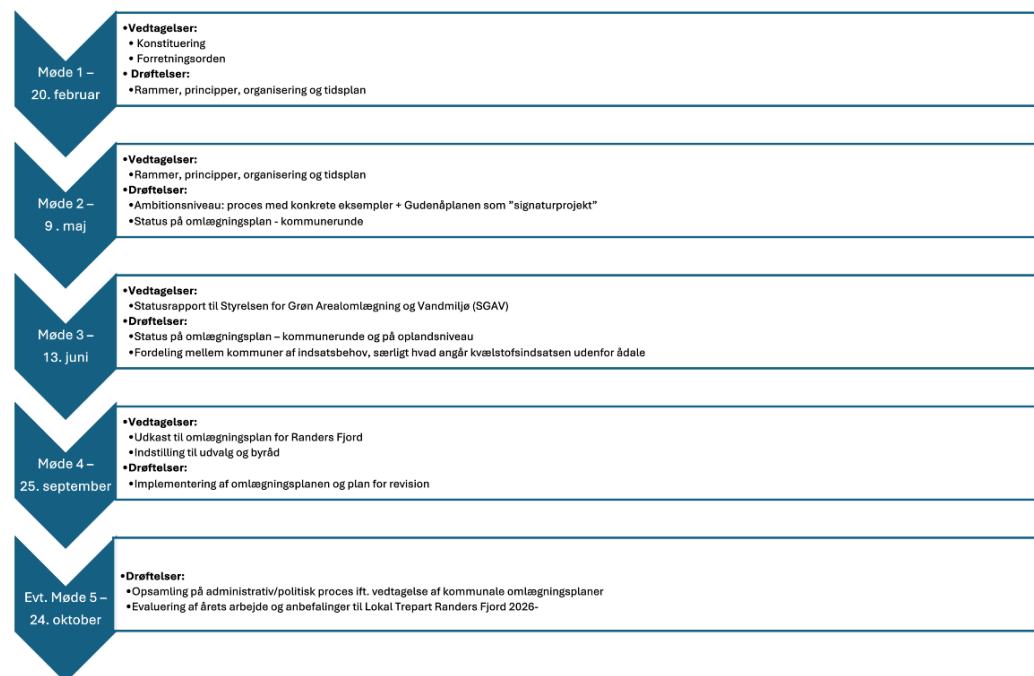
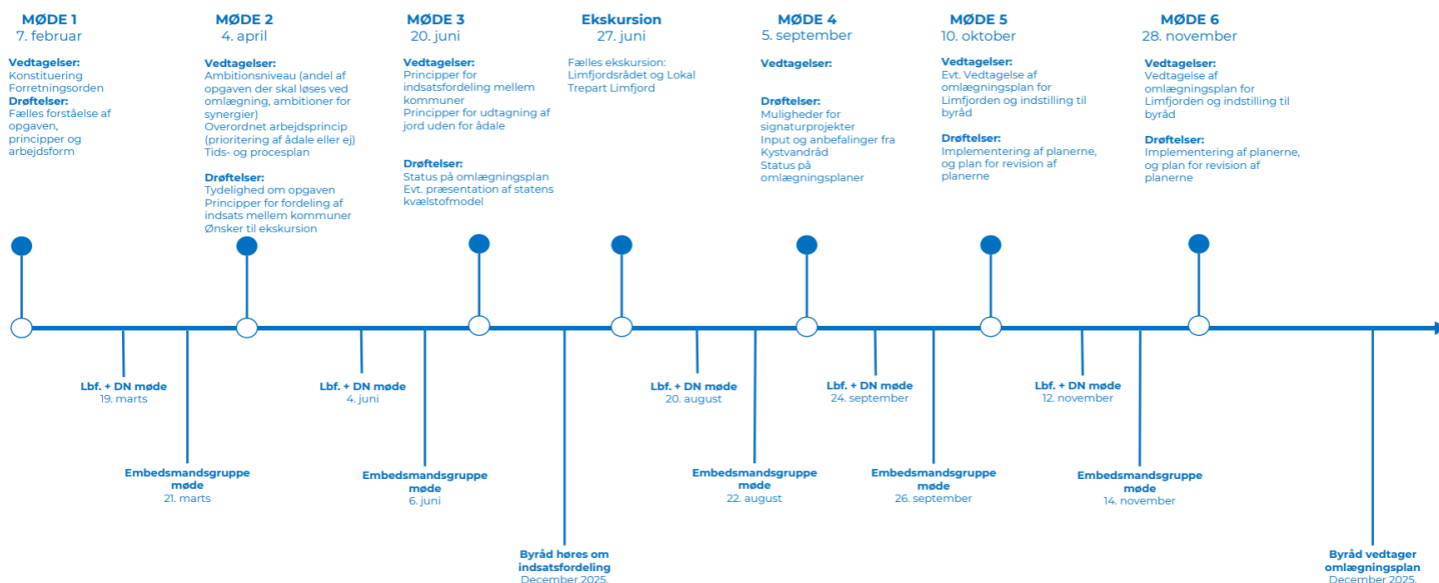
Emner til orientering og drøftelser

1. Siden sidst (orientering)
2. Principper for arbejdet i de to lokale treparter – Limfjorden og Randers Fjord (orientering)
3. Status på omlægningsplanen inkl. demonstration af MARS - to vidt forskellige treparter (orientering)
4. En omlægningsplan for Viborg Kommune – hvordan planlægger vi? (input til drøftelser)
5. Nu eller senere - hvor meget skal vi tage med i første version? (input til drøftelser)
6. Information og inddragelse – hvordan tænker vi inddragelse af lodsejere, borgere m.fl.? (input til drøftelser)
7. Næste skridt (orientering)

1. Siden sidst

- Vi deltager i to lokale treparter – Limfjorden og Randers Fjord
- De lokale treparter er nedsat:
 - To møder i Limfjorden – 7. februar og 4. april
 - To møder i Randers Fjord – 20. februar og 9. maj
- To medlemmer af hver af de to lokale treparter:
 - Eva og Kurt i Limfjorden
 - Steffen og Lars i Randers Fjord
- [Følg med her](#)

Tidslinje og proces Grøn Trepert Limfjord

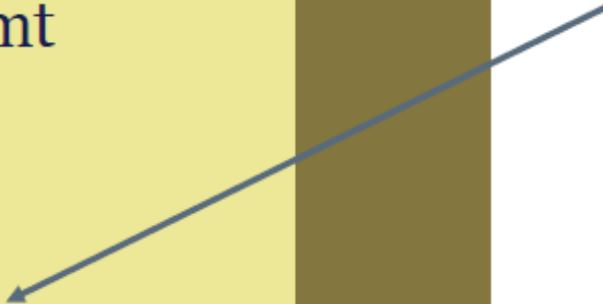

Den politiske rammeaftale

Aftalen bygger ovenpå trepartsaftalen fra juni.

Aftalen indeholder hovedsageligt præciseringer, nye mindre initiativer samt økonomi.

**AKUTINDSATSER OG
MILJØGARANTI**

- Omlægningsplaner i 2025
- Danmarks Grønne Arealfond på knap 43 mia. kr. frem mod 2045
- Udtagning af 140.000 hektar kulstofholdige lavbundsjorder inkl. randarealer frem mod 2030
- Reduktion af 13.780 ton kvælstof frem mod 2027 (2030)
- 250.000 hektar ny skov frem mod 2045
- Mindst 20 pct. beskyttet og strengt beskyttet natur
- CO₂e-afgift på udledninger fra kulstofrige lavbundsjorder og husdyr
- Dyrevelfærd, økologi, spildevand
- Flere genbesøg af effekter/fremdrift

Hovedelementer i aftalen

2. Principper for arbejdet i lokale treparter

Viborg Kommune er sekretariatskommune for den lokale trepart i Randers Fjord og leder på den baggrund opgaven i vandoplandet til Randers Fjord, ligesom sekretariatet samarbejder tæt med øvrige sekretariater for lokale treparter, og i særligt grad sekretariatet for den lokale trepart for Limfjorden.

På baggrund af denne sekretariatsopgave er der stor overensstemmelse mellem de principper, som hidtil er drøftet for arbejdet i de to lokale treparter, og som Klima- og Miljøudvalget med denne sag anmodes om at godkende.

Principperne i prioriteret rækkefølge er opsummeret i følgende:

- Arbejdet bygger videre på allerede igangsatte udtagningsindsatser, hvad angår såvel kulstof som kvælstof
- Arealer med stor kulstofbindingseffekt og stor kvælstofeffekt er det styrende for indsatsen med omlægningsplanen
- Arealer, der leverer flest mulige synergier i forhold til natur og biodiversitet, skovrejsning og grundvandsbeskyttelse, VE-anlæg og øvrige kommunale planhensyn, herunder fødevareproduktion, prioriteres. Synergieffekter skal aktivt søges
- Arbejdet sammentænkes med planlægning over kommunegrænserne, f.eks. ift. kystvandrådet for den centrale del af Limfjorden og det tværgående kommunale samarbejde om GudenåPlanen

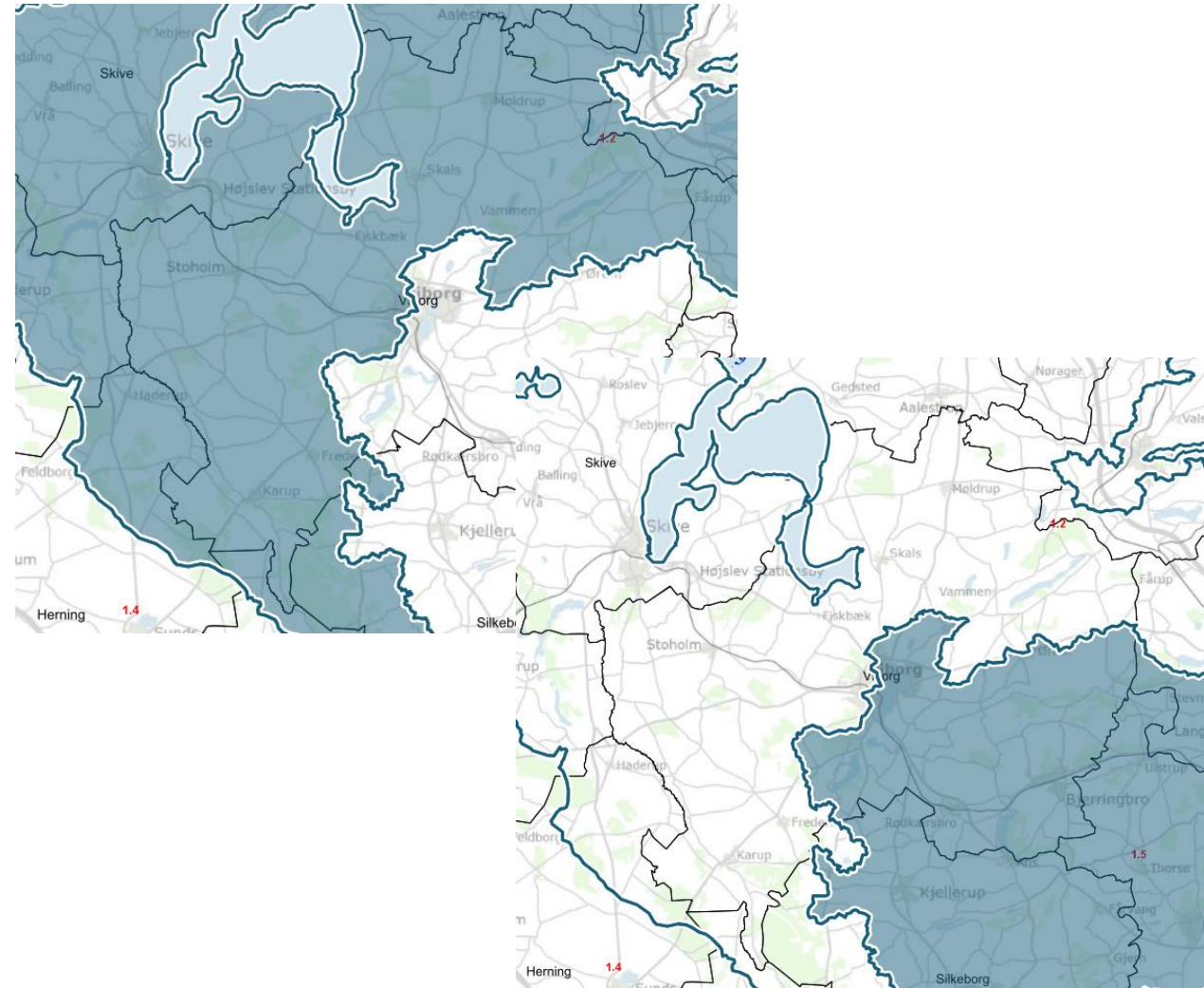
3. Status på omlægningsplanen - to vidt forskellige treparter (inkl. demonstration af programmet MARS)

Opgaven i de to lokale treparter er vidt forskellig - på **kvælstof**:

- Kvælstofindsatsbehovet i Lokal Trepert Limfjorden er **2.809 tons N / år**
- Kvælstofindsatsbehovet i Lokal Trepert Randers Fjord er **304 tons N / år**

Cirka en faktor 9 til forskel

Kvælstofindsatsbehovet er opgjort på niveau af hele den lokale treparts geografiske område - er ikke brudt ned på kommuneniveau, evt. kommunefordeling skal aftales

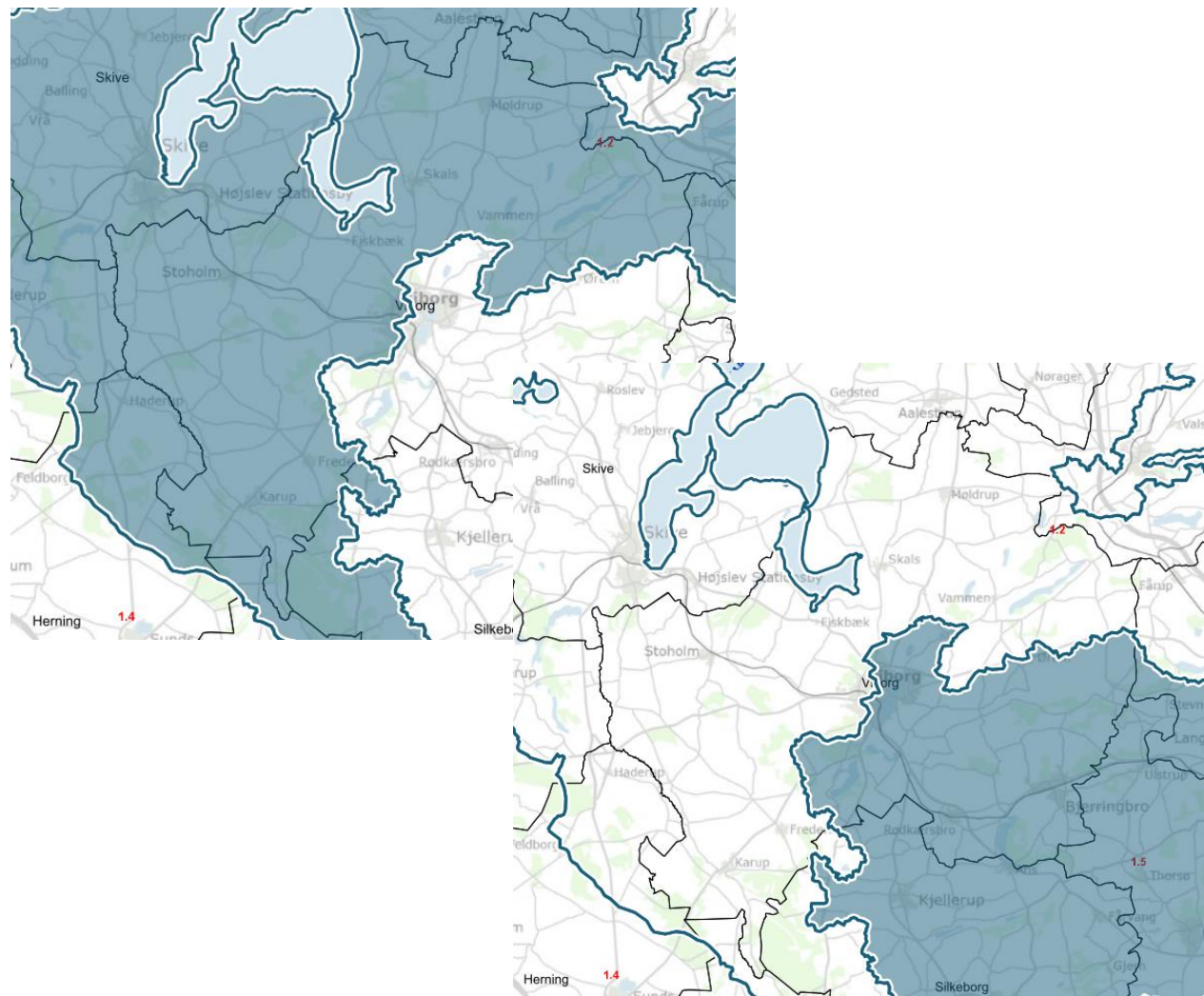
3. Status på omlægningsplanen - to vidt forskellige treparter (inkl. demonstration af programmet MARS)

Opgaven i de to lokale treparter er vidt forskellig - på **kulstof**:

- Det beregnede bruttopotentiale for udtagning af kulstofrige lavbundsjorde (>6%) i Lokal Trepert Limfjorden er **55.576 ha**.
- Det beregnede bruttopotentiale for udtagning af kulstofrige lavbundsjorde (>6%) i Lokal Trepert Randers Fjord er **17.714 ha**.

Cirka en faktor 4 til forskel

Bruttopotentialet er opgjort på niveau af hele den lokale treparts geografiske område - er ikke brudt ned på kommuneniveau, evt. kommunefordeling skal aftales

MARS

– Status Limfjorden

Mørkegrøn: Vådområder

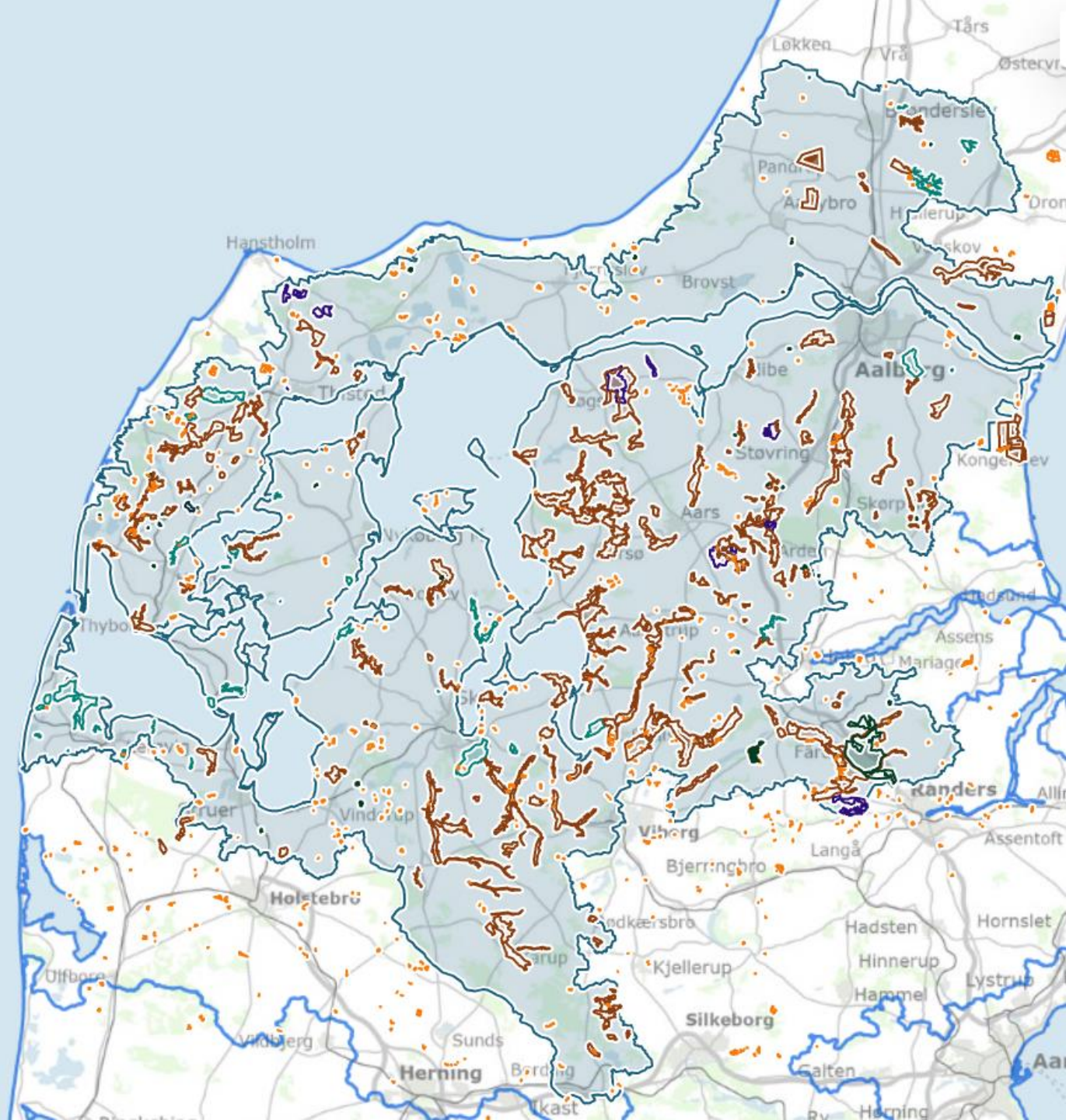
Brun: Lavbund

Blå: Minivådområder

Mørkeblå: Skovrejsning

Gul: Permanent ekstensivering

Lilla: Øvrige

Status Limfjorden

N Kvælstofindsats

1.748 tons

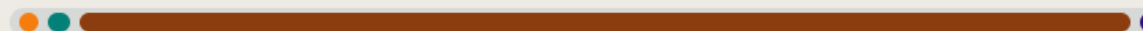
2.803 tons

Lavbundsindsats

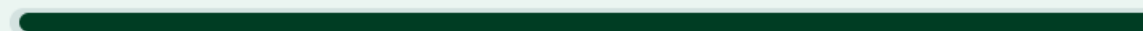
42.552 ha

Skovrejsningsindsats

2.549 ha

Mørkegrøn: Vådområder

Brun: Lavbund

Blå: Minivådområder

Mørkeblå: Skovrejsning

Gul: Permanent ekstensivering

Lilla: Øvrige

MARS

– Status Randers Fjord

Mørkegrøn: Vådområder

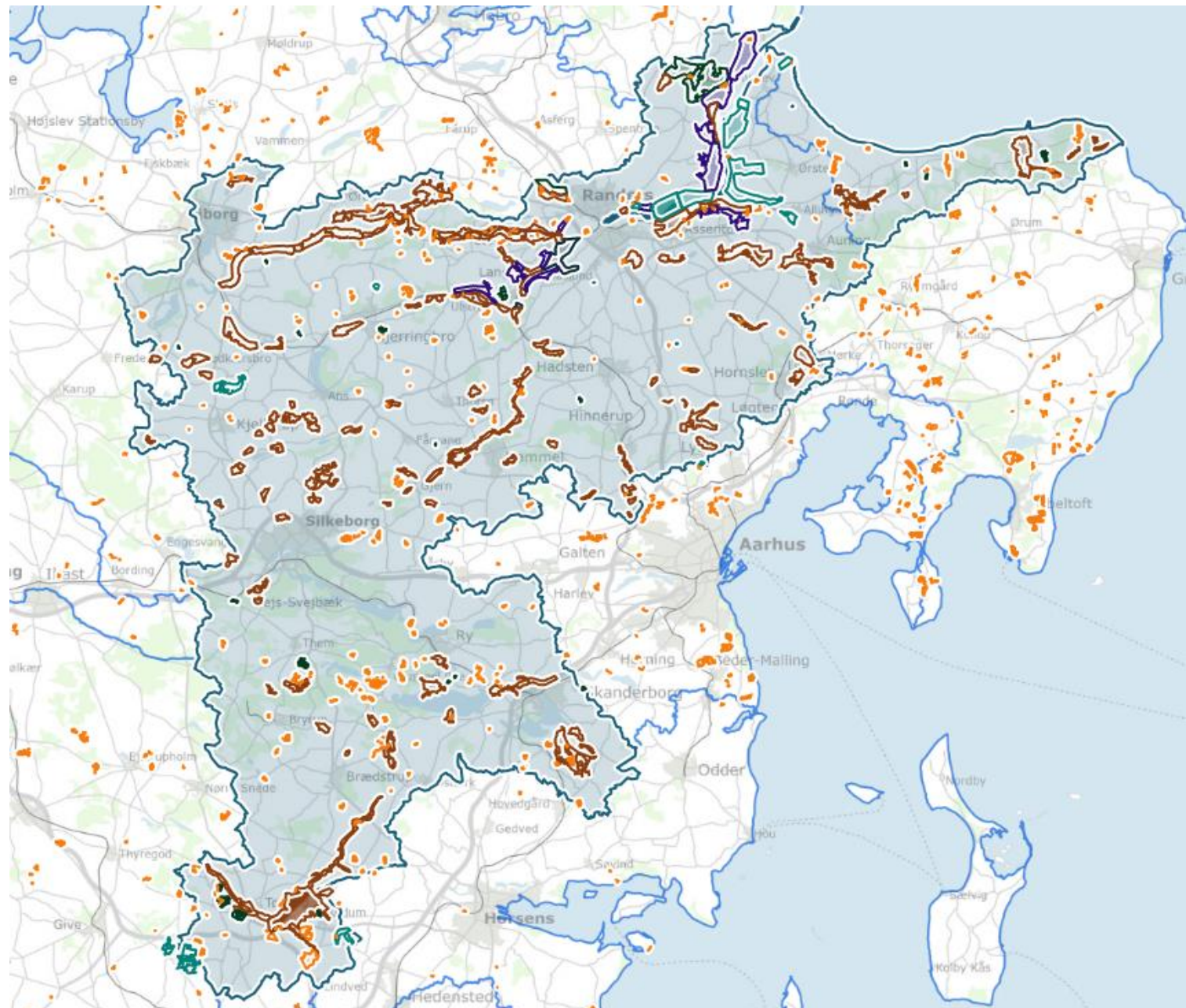
Brun: Lavbund

Blå: Minivådområder

Mørkeblå: Skovrejsning

Gul: Permanent ekstensivering

Lilla: Øvrige

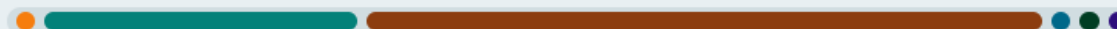
Status Randers Fjord

N Kvælstofindsats

839 tons

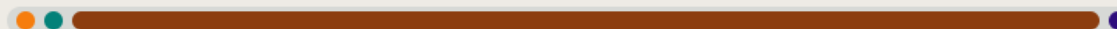
304 tons

Lavbundsindsats

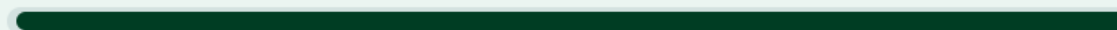
15.582 ha

Skovrejsningsindsats

1.698 ha

Mørkegrøn: Vådområder

Brun: Lavbund

Blå: Minivådområder

Mørkeblå: Skovrejsning

Gul: Permanent ekstensivering

Lilla: Øvrige

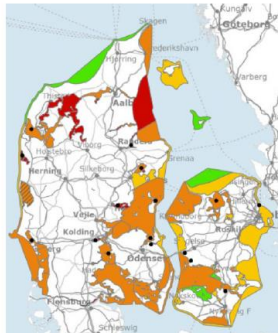
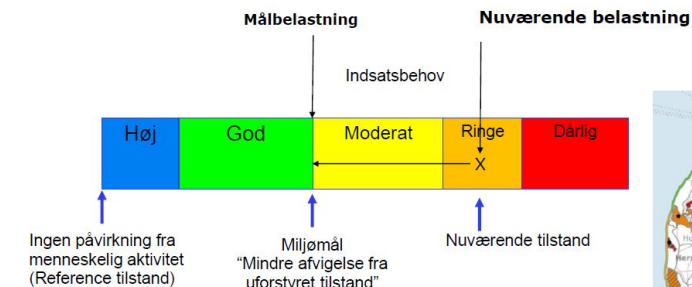
Opmærksomheder

Mål: Kvælstof

- Ikke alt bliver realiseret, f.eks. afslag på ansøgninger, tekniske begrænsninger eller afvisning fra lodsejere
- Vedr. Vådområdeprojekter:
 - MARS regner med 90 kg N / ha / år i gennemsnit
 - Erfaringstal siger, at et mere realistisk tal er 60 kg N / ha / år
- Vedr. Lavbundsprojekter:
 - MARS regner med 40 kg N / ha / år i gennemsnit
 - Erfaringstal siger, at et mere realistisk tal er 30 kg N / ha / år

Hvordan opnår vi mindst "god økologisk tilstand"?

Mål: Kulstof

- Ikke alt bliver realiseret, f.eks. afslag på ansøgninger eller afvisning fra lodsejere
- Tallet for indtegnet i MARS (ca. 13.500 ha.) er *inkl.* randarealer. Potentialetallet for lavbund (16.500 ha.) er *ekskl.* randarealer.

Mål: Skovrejsningsindsats (250.000 ha. på landsplan)

- Indtegningen ikke påbegyndt for alvor endnu – tallet i MARS er indtil videre ikke-anvendeligt

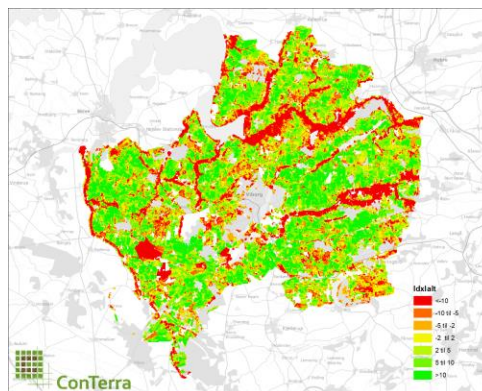
• Indsatsniveau – Alternativer

Det fulde potentiale:

- Udpegning af flere arealer til omlægning end nødvendigt. Uklarhed over, hvor arealomlægningen reelt bliver til virkelighed.
- Flere arealsynergier og formentlig højere grad af multifunktionalitet i arealplanlægningen

Et mere snævert potentiale:

- Landbruget bliver ramt af markregulering, også på længere sigt
- Risiko for at man senere skal udpege yderligere arealer, fordi alle projekter ikke gennemføres. Mindre stabile rammebetingelser for landbrug

MARS

Mørkegrøn: Vådområder

Brun: Lavbund

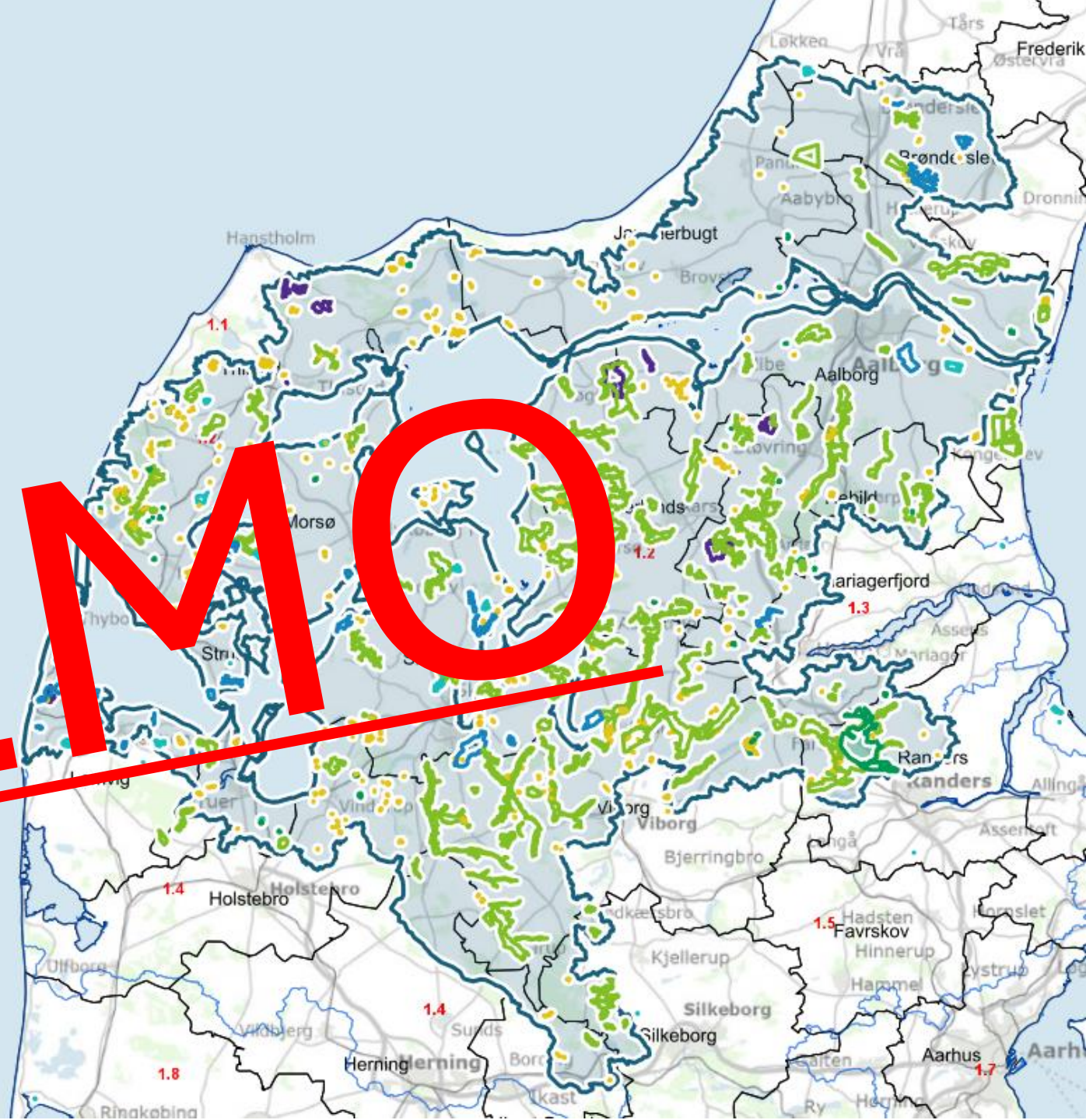
Blå: Minivådområder

Mørkeblå: Skovrejsning

Gul: Permanent ekstensivering

Lilla: Øvrige

DEMO

Følger vi principdokumenterne?

Viborg Kommune er sekretariatskommune for den lokale trepart i Randers Fjord og leder på den baggrund opgaven i vandoplandet til Randers Fjord, ligesom sekretariatet samarbejder tæt med øvrige sekretariater for lokale treparter, og i særligt grad sekretariatet for den lokale trepart for Limfjorden.

På baggrund af denne sekretariatsopgave er der stor overensstemmelse mellem de principper, som hidtil er drøftet for arbejdet i de to lokale treparter, og som Klima- og Miljøudvalget med denne sag anmodes om at godkende.

Principperne i prioriteret rækkefølge er opsummeret i følgende:

- Arbejdet bygger videre på allerede igangsatte udtagningsindsatser, hvad angår såvel kulstof som kvælstof
- Arealer med stor kulstofbindingseffekt og stor kvælstofeffekt er det styrende for indsatsen med omlægningsplanen
- Arealer, der leverer flest mulige synergier i forhold til natur og biodiversitet, skovrejsning og grundvandsbeskyttelse, VE-anlæg og øvrige kommunale planhensyn, herunder fødevareproduktion, prioriteres. Synergieffekter skal aktivt søges
- Arbejdet sammentænkes med planlægning over kommunegrænserne, f.eks. ift. kystvandrådet for den centrale del af Limfjorden og det tværgående kommunale samarbejde om GudenåPlanen

4. En omlægningsplan for Viborg Kommune – hvordan planlægger vi?

Det er én omlægningsplan, ikke flere omlægningsplaner, i Viborg Kommune

Selvom opgaverne er vidt forskellige i de to lokale treparter

- Selvom det f.eks. ser ud til, at vi for at nå målene i Grøn Trepert skal rejse mere skov i Limfjordens opland end i Randers Fjords opland, laver vi samme planlægning for skovrejsning i hele kommunen
- Samme med drikkevandsbeskyttelse, sammenhængende natur mm.

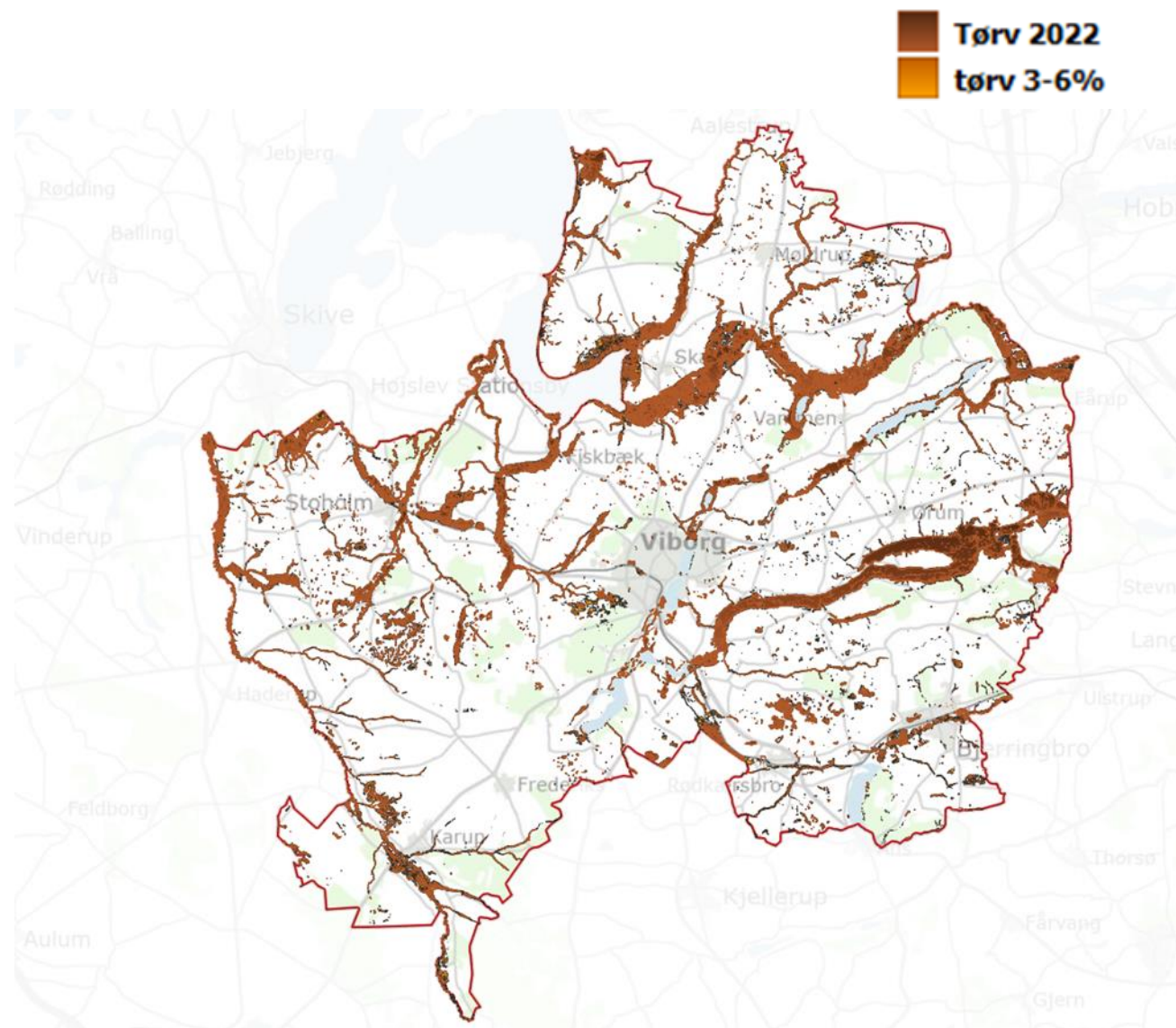
Hovedelementer i aftalen

Kulstofrige lavbundsJORDE Viborg Kommune som helhed

Det har vi gjort

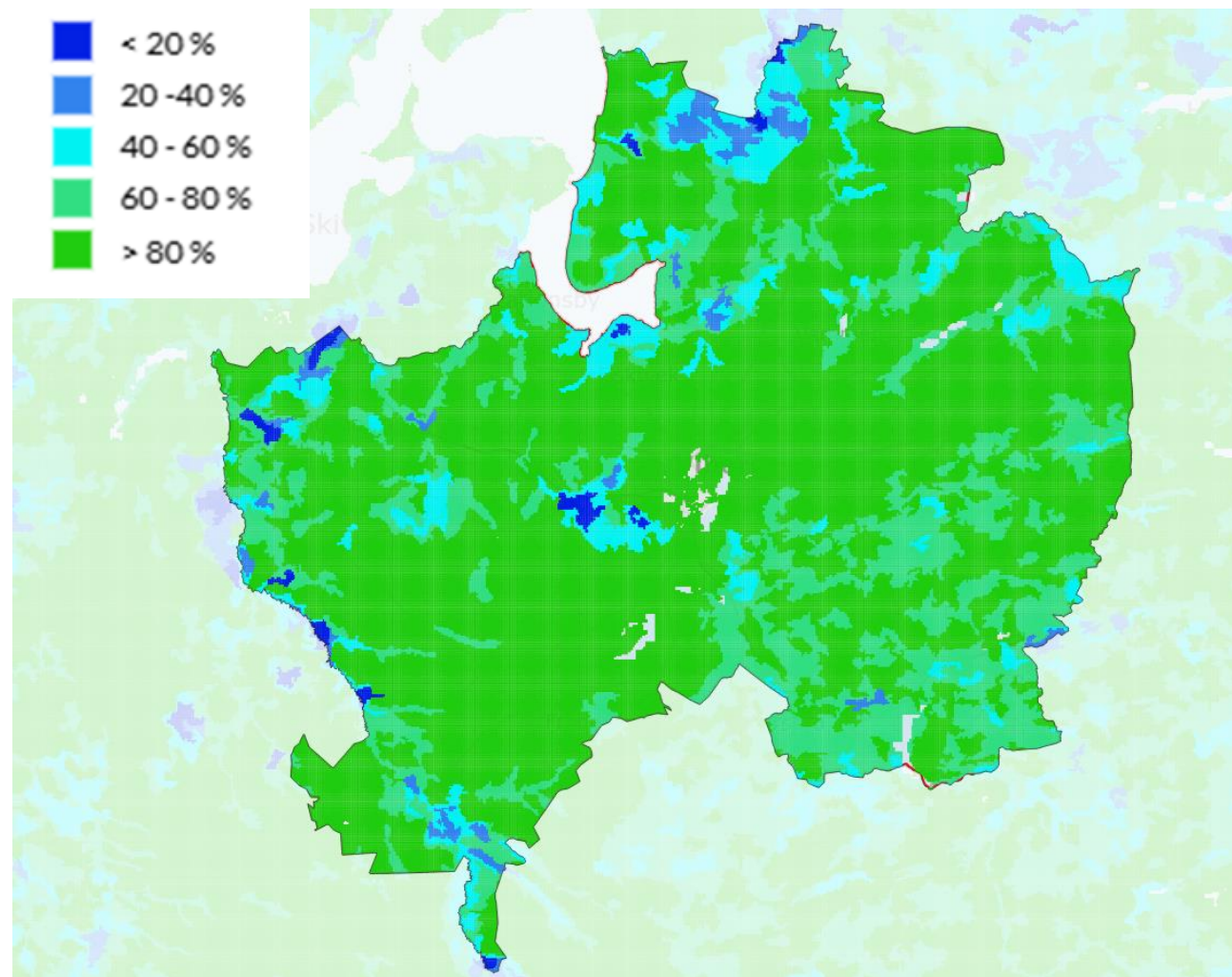
- Vi har tegnet alle potentielle projekter ind i MARS på større sammenhængende kulstofrige lavbundsJORDE i hele Viborg Kommune
- Både Limfjordens og Randers Fjords oplande
- Næsten udelukkende ådale

Tilbageholdelse af kvælstof (retention) Viborg Kommune som helhed

Det skal vi til at gøre

- Vi har – efter mange og lange tilløb – endelig i sidste uge fået opdateret retentionskort
- Vi ved nu, hvor der er jorde med lav tilbageholdelse af kvælstof
- Vi kigger på det nu ift. Limfjorden, pga. opgavens omfang i den lokale trepart
- ...men afventer, at Lokal Trepert Limfjorden beslutter fordeling af resten af kvælstofindsatsbehovet efter indtegning af alle kulstofrige lavbundslande i alle kommuner

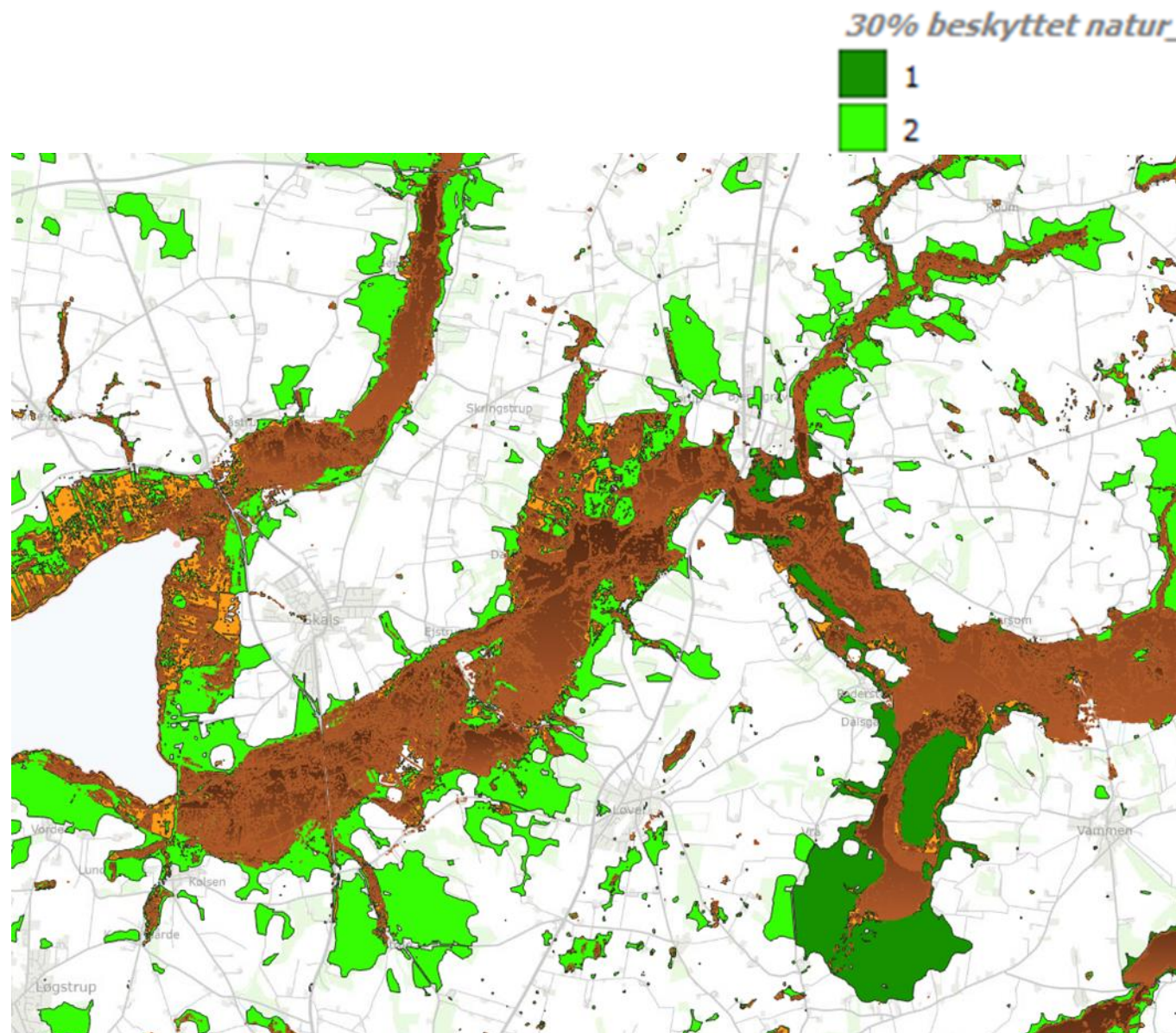
Natur / biodiversitet / større sammenhængende naturområder - Skals og Simested Å

Det har vi gjort

- Vi har, hvor det gav mening, tænkt synergi med natur i indtegning af potentielle projekter på kulstofrige lavbundslande

Det skal vi til at gøre

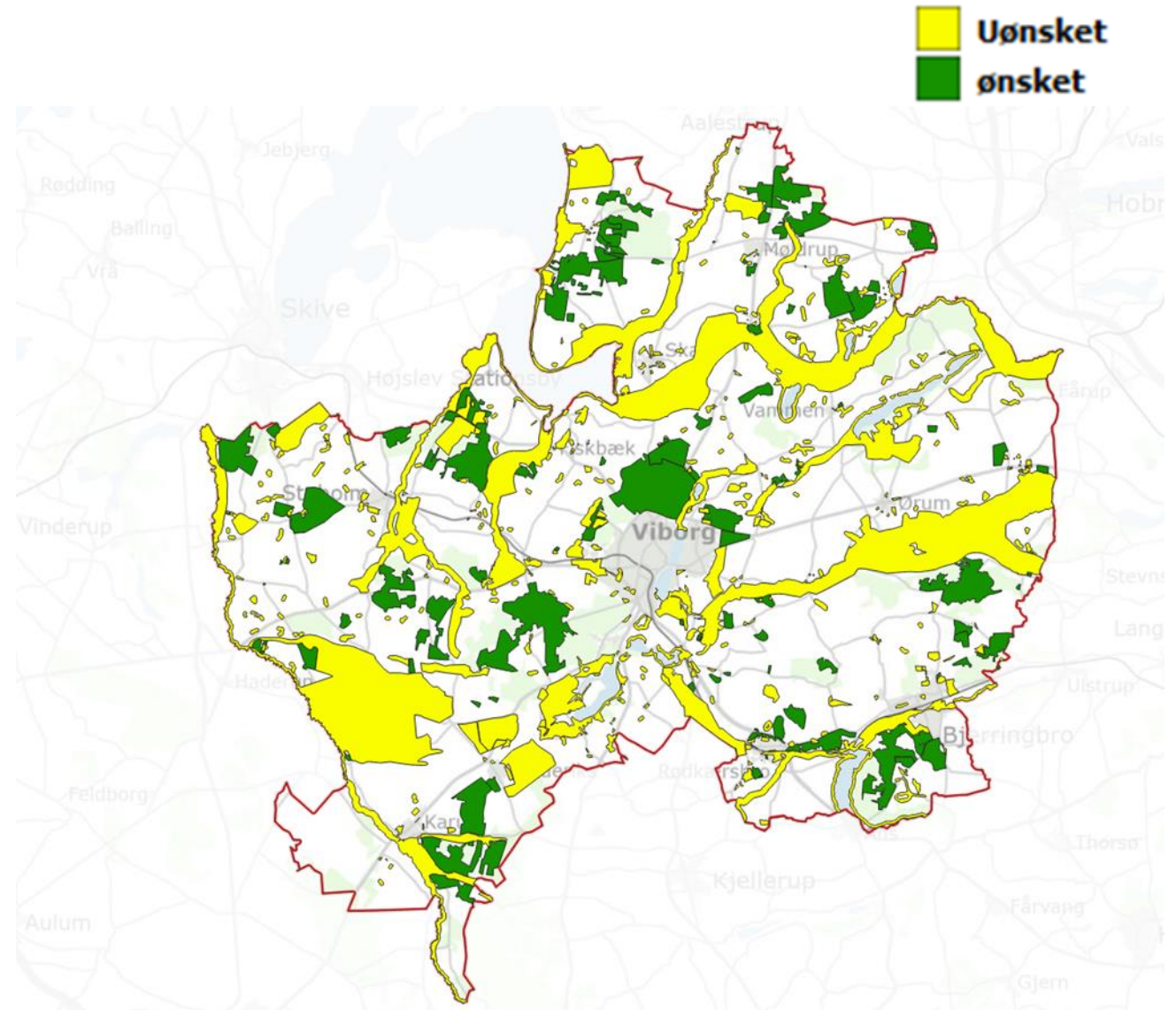
- Vi skal nu til at se på jorde uden / med lidt tørv, ift. potentiel ny sammenhængende natur
- På tværs af hele kommunen
- Med synergier til retention, drikkevandsbeskyttelse, skovrejsning, rekreative muligheder m.m.m.

Skovrejsning Viborg Kommune som helhed

Det skal vi til at gøre

- Vi skal nu til at se på jorde uden / med lidt tørv, ift. potentiel ny skovrejsning
- På tværs af hele kommunen
- Med synergier til retention, drikkevandsbeskyttelse, ny sammenhængende natur, rekreative muligheder m.m.m.
- Ikke i ådalene

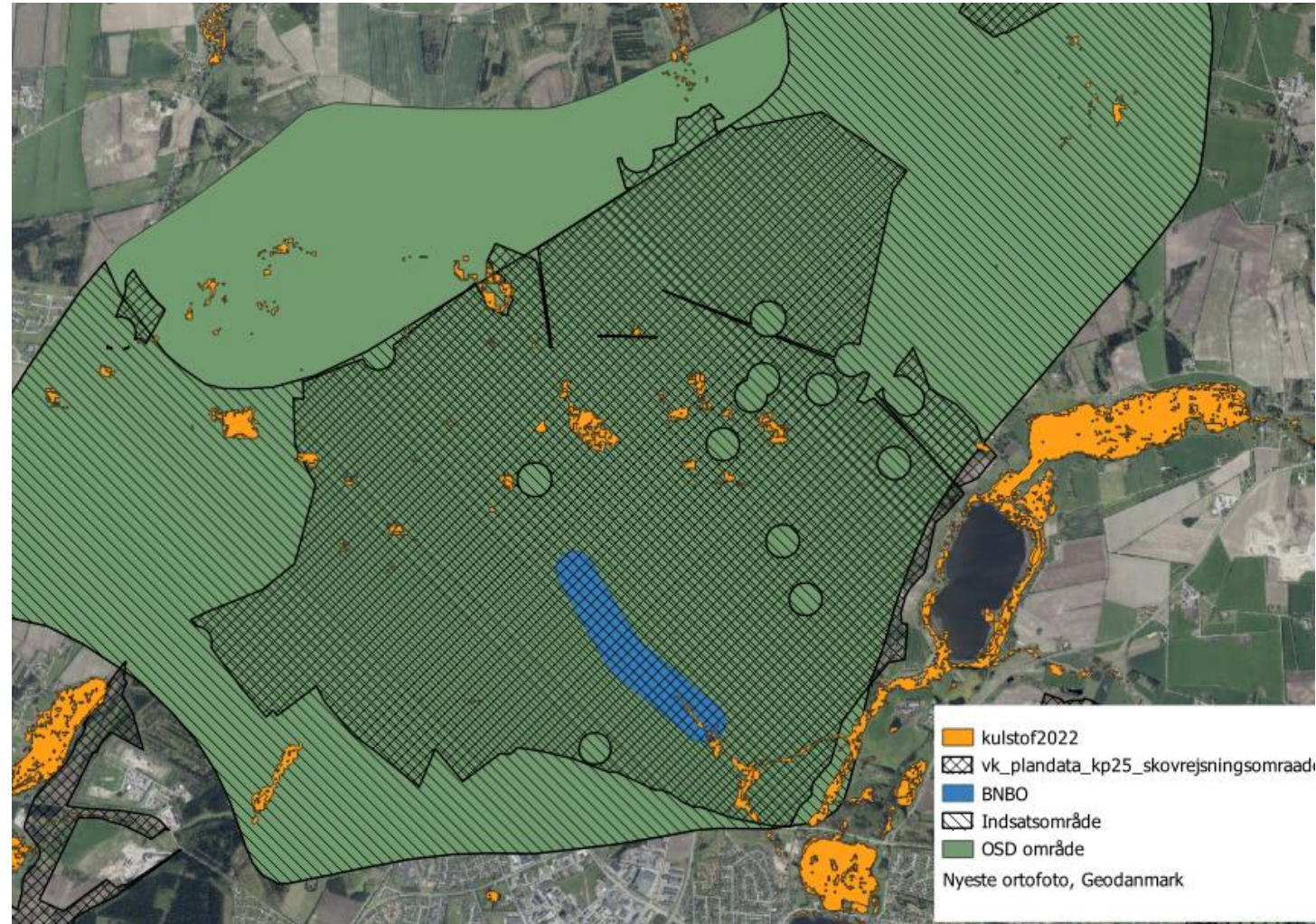

Skovrejsning / Drikkevandsbeskyttelse

Viborg nordvest som konkret eksempel

Det skal vi til at gøre

- Vi skal nu til at se på jorde uden / med lidt tørv, ift. udvidet drikkevandsbeskyttelse
- På tværs af hele kommunen
- Med synergier til retention, ny sammenhængende natur, skovrejsning, rekreative muligheder m.m.m.
- Skovrejsning særligt relevant
- Ikke i ådalene

Til drøftelse i
grupper /
plenum

4. En omlægningsplan for Viborg Kommune – hvordan planlægger vi?

- Hvad er jeres perspektiver på den igangværende planlægning?
- Er der emner, I mangler fokus på?

5. Nu eller senere

- hvor meget skal vi tage med i første version?

Kulstof og kvælstof skal være nu – med mest mulig synergi med andre områder:

- Som det står klart i principperne for arbejdet i begge de to lokale treparter, og i de bagvedliggende politiske aftaler

Natur/biodiversitet, grundvandsbeskyttelse og skovrejsning mm. kan være nu

- Men vi mangler stadig data på flere områder
- Og opgaven er afhængig af, hvor langt vi kommer på skal-opgaverne med kulstof og kvælstof
- Og opgaven er afhængig af aftaler på tværs af kommuner:
 - Limfjorden – fordeling af resten af kvælstofindsatsbehovet
 - Randers Fjord – Gudenåplanen som potentielt fælles signaturprojekt

Viborg Kommune er sekretariatskommune for den lokale trepart i Randers Fjord og leder på den baggrund opgaven i vandområdet til Randers Fjord, ligesom sekretariatet samarbejder tæt med øvrige sekretariater for lokale treparter, og i særligt grad sekretariatet for den lokale trepart for Limfjorden.

På baggrund af denne sekretariatsopgave er der stor overensstemmelse mellem de principper, som hidtil er drøftet for arbejdet i de to lokale treparter, og som Klima- og Miljøudvalget med denne sag anmodes om at godkende.

Principperne i prioriteret rækkefølge er opsummeret i følgende:

- Arbejdet bygger videre på allerede igangsatte udtagningsindsatser, hvad angår såvel kulstof som kvælstof
- Arealer med stor kulstofbindingseffekt og stor kvælstofeffekt er det styrende for indsatsen med omlægningsplanen
- Arealer, der leverer flest mulige synergier i forhold til natur og biodiversitet, skovrejsning og grundvandsbeskyttelse, VE-anlæg og øvrige kommunale planhensyn, herunder fødevareproduktion, prioriteres. Synergieffekter skal aktivt søges
- Arbejdet sammentænkes med planlægning over kommunegrænserne, f.eks. i kystvandrådet for den centrale del af Limfjorden og det tværgående kommunale samarbejde om GudenåPlanen

Hovedelementer i aftalen

• Indsatsniveau – Baggrund

Baggrund

- Vådområder, lavbundsprojekter og skovrejsning skal gennemføres frivilligt
- Den grønne trepart tilsiger, at der skal inddrages synergier, f.eks. natur, drikkevand etc.
- Markregulering hvis man ikke når 304 ton N
- Omlægningsplanen kan udpege arealer, som ønskes omlagt
- Erfaringsmæssigt opgives ca. 1/3 af alle vådområde- og lavbundsprojekter

Der skal udpeges ekstra arealer, hvis målet skal nås, fordi alle projekter ikke gennemføres

Faglig vurdering:

- 1/3 ekstra areal på kvælstof – men skal analyseres hvad det betyder i områder med høje kvælstofkrav
- Alle kulstofrige arealer – undtaget meget små arealer

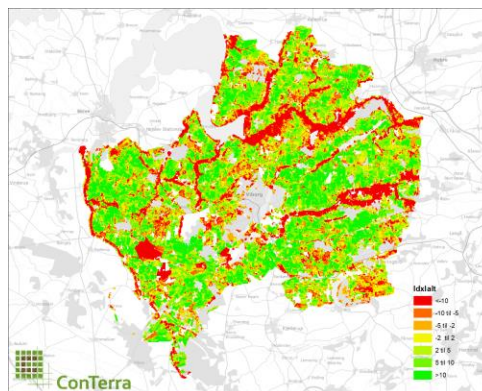
• Indsatsniveau – Alternativer

Det fulde potentiale:

- Udpegning af flere arealer til omlægning end nødvendigt. Uklarhed over, hvor arealomlægningen reelt bliver til virkelighed.
- Flere arealsynergier og formentlig højere grad af multifunktionalitet i arealplanlægningen

Et mere snævert potentiale:

- Landbruget bliver ramt af markregulering, også på længere sigt
- Risiko for at man senere skal udpege yderligere arealer, fordi alle projekter ikke gennemføres. Mindre stabile rammebetingelser for landbrug

Til drøftelse i
grupper /
plenum

5. Nu eller senere - hvor meget skal vi tage med i første version?

- Giver den rækkefølge, vi tager tingene i, mening for jer?
- Er der noget, I som gruppe synes, der skal fremskyndes – eller udsættes?

380 var meldt til, og flere dukkede op, da der onsdag var møde om betydningen af den grønne trepart i Viborg Kommune. Foto: Uffe Salomonsen

- Hele den grønne trepart handler jo om at vende udviklingen med et havmiljø i forfald og genskabe natur og diversitet her og globalt og tage hånd om klimaforandringerne. Det vi gør nu, hjælper for lidt, så vi skal både gå efter det, der giver hurtige resultater og væbne os med stor tålmodighed og et åbent sind. Det har taget årtier at ødelægge havmiljøet, og det vil tage årtier at rette op på det, sagde Jørgen Eivind Olesen.

- Det er en enorm opgave, og det, vi er i gang med, er internationalt banebrydende. Andre steder kan de parter, der er samlet om aftalen, end ikke sidde ved samme bord. Kan vi nå i mål? Ja, men det bliver svært, sagde Jørgen Eivind Olesen.

6. Kommunikation og inddragelse

- En opgave for parterne hver især i de lokale treparter
- Hvordan tænker vi inddragelse af lodsejere, borgere m.fl.?
- Hvad gør vi i Viborg Kommune?
- Kan vi gøre mere sammen på tværs af parter?

Kommunikation og inddragelse

- **Kan vi gøre mere sammen i Viborg Kommune?**

- Og hvad skal vi i så fald gøre?
- Og hvem er målgruppen/målgrupperne?
Lodsejere, borgere, foreninger/organisationer, andre. ("Målrætter du til alle, målrætter du til ingen...")

- **Ideer til, hvad vi kan gøre mere sammen:**

- Fællesbrev(e) til lodsejere?
- Kommunikation?
 - På hjemmesider?
 - I medierne?
- Møder med orientering/dialog?
 - Samlet eller et for hver af de to lokale treparter?
- Her i følgegruppen?

- **Klima- og Miljøudvalget tager stilling til emnet på udvalgmøde 3. juni**

Til drøftelse i
grupper /
plenum

6. Information og inddragelse – hvordan tænker vi inddragelse af lodsejere, borgere m.fl.?

- Kan vi gøre mere sammen i Viborg Kommune på tværs af parter?
- I så fald, hvad kan vi gøre, og hvem er det rettet mod?

7. Næste skridt

- Næste møder i de lokale treparter:
 - Randers Fjord – 13. juni
 - Limfjorden – 20. juni

- [Følg med her](#)

Tidslinje og proces Grøn Trepert Limfjord

